

Vetenskapen är inte neutral i förhållande till

Vid vårterminens öppnande erbjöd professor Tapio Puolimatka utgångspunkter för en diskussion om världsåskådning. Han talade över rubriken Upphäver vetenskapen Gud. Enligt Puolimatkas utmanande tes är vetenskapligt vetande inte ens vettigt utan Gud.

Den finländska diskussionen om världsåskådning, skapelse och ateism har kommit ett gott stycke framåt sedan professor Puolimatka publicerade sin bok *Usko, tiede ja evoluutio* (Tron, vetenskapen och evolutionen). Boken utkom mitt i den diskussion som ateisterna hade startat gällande kyrkans åsikter. Samtidigt lade den grunden för diskussioner under Darwins jubileumsår som just har inletts.

Diskussionen var livlig för att inte säga häftig under STI:s öppningsföreläsning. Puolimatka argumenterade för att det vetenskapliga samtalet borde vara öppet för alla olika slags argument. Men han har förvånats över varför just evolutionsteorin har blivit en så helig sak i samhället att man inte alls får kritisera den.

Det är just kring evolutionsteorin som det finns sådant som bör kritiseras. Den kommer nämligen fram med så vittgående påståenden om naturens utveckling att man inte kan motivera dem endast med observationer. Därför handlar samtalen om världsåskådning sist och slutligen om trosåskådning, och man bör kunna samtala om dessa trosuppfattningar.

Strid om världsåskådningen

Professor Puolimatka har på grund av sina kritiska åsikter råkat ut för kraftiga motvindar i det finländska kulturlivet. Föreningen Skepsis rf. som upprätthålls av humanister

tilldelade honom Strunt-priset för hans verk. När det sedan blev klart att kritikerna inte ens hade läst Puolimatkas böcker, inbjöds han av samma förening till en debatt i Vetenskapernas hus i Helsingfors. Där blev det också uppenbart att någon av hans opponenter inte heller hade läst hans texter, men diskussionen kom eventuellt ett stycke framåt på vägen.

Puolimatka har på ett skickligt sätt lyft fram kravet på att motiveringarna för åsikter som förs fram inom vetenskapen bör göras synliga. Därmed framträder också vetenskapsmannens eventuella ateistiska inställning som en del av diskussionen. Det är inte en oundviklig utgångspunkt för vetenskapen, utan någonting som man borde kunna diskutera.

Enligt Puolimatka gäller samma krav frågan om Gud. Tanken på en gudom och också tanken på att världen uppstått genom en intelligent planering är absolut berättigad för en biolog eller en kosmolog – för att inte ens nämna teologen. Puolimatka betonar att naturvetarna i varje fall förestäl-

I religionen

ler sig att undersöka en systematisk natur som ger ett intryck av att vara planerad på ett intelligent sätt. Därmed finns frågan om Gud oundvikligen med när man formar sin ideologi vare sig den går åt det ena eller det andra hållet.

Ateismens perspektiv

Striden om världsåskådning ansluter sig dessutom direkt till frågan om ateismen. Puolimatka har i synnerhet i ovannämnda bok bedömt vår tids mest kända ateists, Richard Dawkins, uppfattningar. Också Dawkins hänvisar i sina böcker till det att världen ger intryck av att vara planerad. Den är det i så hög grad att Dawkins talar om företeelser som liknar under i samband med livets uppkomst.

Livets uppkomst ser ur en naturvetares perspektiv så osannolik och så överraskande ut att Dawkins benämner den ”en lyckospark”. Även om sannolikheten skulle vara ”en på hundra miljarders miljarder” kunde den ännu accepteras. Därmed blir

det som för en kristen är ett bevis för Guds förunderliga skapelseverk, för Dawkins ett bevis för evolution. Hur då? Därför att det överhuvudtaget existerar liv i vår materialistiska värld. Det måste bero på resultatet av en förunderlig evolution.

Filosoferna känner väl till detta sätt att dra slutsatser. Man har avgjort vilka slutsatserna är redan på förhand. Dawkins kommer till evolutionen som sin slutsats eftersom han utifrån sin ideologi anser att allt är bara materie. Det är just som granskare av en sådan ideologisk diskussion som Puolimatka är duktigast.

Också teologer kunde föra ett samtal med Puolimatka utifrån de tankar som han framför. I synnerhet är det nyttigt att tänka igenom vilka grunderna är för att skapa en världsåskådning. Men dessutom hör det till en teolog att tänka igenom hur man kan beskriva skapelseteologin i förhållande till dagens naturvetenskapliga åskådningar. Där fungerar det inte längre med de gamla motställningarna. Förhållandet är inte sådant som ateisterna på sin tid ville göra gällande.

Timo Eskola

Hörnstenen 1/2009

